

Academische integriteit

Handreiking voor studenten

let's change
YOU. US. THE WORLD.

Toetslab / team onderwijsadvies
Versie 2.0 (november 2023)

DE HAAGSE
HOGESCHOOL

Academische integriteit

Handreiking voor studenten

Auteur

Joyce den Heijer
Frank van Nispen
Amber de Wilde

Afdeling

Toetslab / Team Onderwijsadvies

Datum

1 november 2023

Type project

Handreiking

Versie

2.0

Inleiding

Deze handreiking academische integriteit is bedoeld om studenten te informeren over wat academische integriteit inhoudt, hoe je als student je academische integriteit kunt borgen en welke regels en richtlijnen er zijn binnen de Haagse Hogeschool (bijvoorbeeld op basis van de Onderwijs- en Examenregeling). Dit document is voor een deel gebaseerd op de handreiking van de Universiteit van Ottawa 20 januari 2021). Opgehaald van [Academic Integrity Student's Guide \(uottawa.ca\)](https://uottawa.ca) en aangepast naar de context van de Haagse Hogeschool.

Inhoudsopgave

Wat is academische integriteit?	5
Welke regels en richtlijnen gelden er binnen de Haagse Hogeschool?	5
Al en academische integriteit.....	7
Hoe verwijst je naar bronnen?	7
Hoe kun je academische integriteit tonen?	8
Meer weten over academische integriteit?	9

Wat is academische integriteit?

Academische integriteit houdt in dat je verantwoordelijkheid neemt voor de kwaliteit van je werk, dat je jouw product of prestatie op eerlijke wijze opstelt, vervaardigt en/of samenstelt en dat je respect toont voor de intellectuele gemeenschap waar je deel van uitmaakt als student en als professional. Een belangrijk aspect van academische integriteit is het erkennen van ideeën, werken en bijdragen van anderen, bijvoorbeeld door naar je gebruikte bronnen te verwijzen, de gebruikte bronnen correct samen te vatten, te parafraseren en te citeren. Op deze manier is het voor een docent duidelijk wat jouw eigen ideeën zijn en welke ideeën je uit bronnen hebt gehaald. Academische integriteit betekent ook dat je anderen geen werk laat doen dat eigenlijk door jou moet worden gedaan en dus ook dat je geen toets of toetsopdracht maakt voor iemand anders.

Academische integriteit zorgt er voor dat je feedback kunt krijgen op je eigen prestaties, kennis en vaardigheden. Daarmee draagt het bij aan je leerproces en je groei en ontwikkeling als student en als professional. Er zijn binnen De Haagse Hogeschool verschillende regels en procedures als het gaat om academische integriteit. Veelal zul je van je docent(en) horen op welke manier je gebruik mag maken van externe bronnen en hulpmiddelen. Vaak is deze informatie ook te vinden in de opdrachtomschrijving, op het voorblad van een toets of in de modulewijzer. Wanneer academische integriteit in het gedrang komt, heeft De Haagse Hogeschool verschillende regels en procedures.

Welke regels en richtlijnen gelden er binnen de Haagse Hogeschool?

In de onderwijs- en examenregeling (OER) is onder andere vastgelegd dat een examinator de kennis en vaardigheden van de student moet kunnen beoordelen. Op het moment dat een student iets doet (of iets nalaat) wat er toe leidt dat een examinator de prestatie van deze student niet meer (goed) kan beoordelen, dan kan dit aangemerkt worden als 'fraude' (Haagse Hogeschool OER, lijst met definities, pagina 7):

"Het handelen of nalaten van de student dat ervoor zorgt dat degene die de toets afneemt niet meer in staat is het kennen of kunnen van de student op een correcte en eerlijke manier te beoordelen."

Hierbij is het goed om te benoemen dat de term 'toets' breed geïnterpreteerd dient te worden. Het gaat hier dus niet alleen om schriftelijke toetsen, maar ook toetsen middels bijvoorbeeld een opdracht, mondeling of beroepsproduct.

Een docent moet kunnen beoordelen of de student zelf de leeruitkomsten heeft behaald (en zelf de benodigde kennis, vaardigheden en attitudes heeft). Dit kan alleen als het werk dat is ingeleverd ook echt door de student zelf is gemaakt.

Volgens de Onderwijs- en Examenregeling zijn er verschillende handelingen die als 'fraude' gezien kunnen worden. In artikel 8.1, lid 2 van de OER staan enkele voorbeelden:

- a) het afkijken tijdens een toets;
- b) het in het zicht of onder handbereik hebben van ongeoorloofd materiaal tijdens een toets;
- c) het inleveren van werk onder een andere naam dan de eigen naam;
- d) het zich niet houden aan regels die (mede) zijn ingesteld om fraude te voorkomen tijdens een toets;
- e) het ter beschikking stellen van eigen materiaal aan anderen;
- f) het zich voorafgaand aan de toets in kennis gesteld hebben van vragen, opgaven of modelantwoorden van de betreffende toets;
- g) het tijdens of na afloop van een toets overnemen van vragen en/ of modelantwoorden en deze zelf gebruiken of aan anderen ter beschikking stellen;
- h) het aanwenden van vervalste gegevens voor onderzoek in het kader van een onderwijseenheid of de scriptie;
- i) het vervalsen van beoordelingen.

Onder punten b en h zouden bijvoorbeeld ook het gebruik van AI kunnen vallen wanneer hiervoor geen toestemming is gegeven van de docent. Hier wordt later in dit stuk verder op ingegaan.

Wat is plagiaat?

Volgens de OER (artikel 8.1 lid 3) van de HHS omvat plagiaat onder andere (maar niet uitsluitend) het volgende:

- a) het letterlijk of in eigen woorden verwerken van delen van het werk van anderen, al dan niet met aanhalingstekens, in eigen werk zonder verdere specificatie of bronvermelding.
- b) het presenteren van uitgewerkte ideeën of vondsten van anderen als eigen ideeën of vondsten.

Kortom, er is sprake van plagiaat op het moment dat je de woorden, zinnen, ideeën en feiten van anderen presenteert als de jouwe, bijvoorbeeld door je bronnen niet correct te citeren en/of te verwijzen. Dit geldt ook voor directe citaten: het is niet voldoende om alleen aanhalingstekens te gebruiken. Het moet duidelijk zijn welke delen van het werk door jou zelf zijn gemaakt en zijn gebaseerd op je eigen ideeën, en welke delen gebaseerd zijn op de ideeën en het werk van anderen. Het is daarom belangrijk dat je dit duidelijk aangeeft in je werk, zowel door referenties op te nemen in de lopende tekst als in een bronnenlijst aan het einde van je stuk. Doe je dit niet, dan kun je mogelijk te maken krijgen met een plagiaat-melding.

Er zijn verschillende vormen van plagiaat, waaronder:

- het overnemen van informatie die je op het internet (of een ander medium) vindt zonder een bronvermelding te geven. Let op: dit geldt ook voor het in eigen woorden herformuleren van inhoud (parafraseren) en het samenvoegen van delen van verschillende werken van anderen tot een nieuw geheel.
- het overnemen van (delen van) het werk van medestudenten
- het gebruik van AI (bijvoorbeeld de AI-bot ChatGPT) om (een deel van) je werk te genereren zonder dit expliciet te vermelden.
- het vertalen van teksten zonder verwijzing naar de oorspronkelijke bron(nen)
- het gebruiken van de opbouw, volgorde en/of structuur van het werk van anderen (denk aan de volgorde van elementen in een zin, redeneringen in een alinea of hoofdstuk, volgorde van alinea's in een essay). Dit wordt ook wel plagiaat van structuur genoemd.
- het niet vermelden van een bron voor een rechtstreeks citaat, parafrase of samenvatting

Let op: het hergebruiken van werk (een volledig paper, passages of secties, of het hergebruiken van oude gegevens) dat je al hebt gepubliceerd of heb ingeleverd voor beoordeling bij een andere module zou ook als fraude aangemerkt kunnen worden. Als je van plan bent om (delen van) eerder ingeleverd werk te gebruiken, zorg er dan voor dat je met je docent bespreek of dit is toegestaan en vermeld dit ook expliciet in het nieuwe document.

Het kan ook voorkomen dat je wel naar je bronnen verwijst, maar niet op de juiste manier, bijvoorbeeld als bronverwijzingen niet de voorgeschreven methode volgen (bijvoorbeeld APA). Zolang er een duidelijk onderscheid is tussen jouw eigen ideeën en die van anderen zal dit doorgaans niet aangemerkt worden als 'fraude'. Het kan echter wel van invloed zijn op je beoordeling en daarmee het resultaat, bijvoorbeeld wanneer het correct toepassen van de APA methodiek onderdeel is van de beoordeling. Hetzelfde geldt voor de kwaliteit van de gebruikte bronnen: de Onderwijs- en Examenregeling schrijft niet voor welke typen bronnen je wel of niet mag gebruiken of wat betrouwbare bronnen zijn. De OER geeft alleen aan dat je duidelijk naar gebruikte bronnen moet verwijzen. Of er bronnen en hulpmiddelen gebruikt mogen worden en zo ja, welke typen bronnen en welke kwaliteitseisen er gelden voor deze bronnen is iets waar docenten onderling en/of samen met studenten afspraken over kunnen maken. Het zijn ook aspecten die meegewogen kunnen worden in de beoordeling door de kwaliteit van bronnen op te nemen als beoordelingscriterium of als voorwaardelijk criterium.

AI en academische integriteit

Verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van je werk betekent ook dat je niet zomaar gebruik mag maken van AI om (delen van) je werk te produceren. Dit mag alleen als het gebruik van AI expliciet is toegestaan door de docent en/of deel uitmaakt van de opdracht die door de docent is gegeven. Hoewel het verleidelijk kan zijn om AI te gebruiken, is het gebruik van AI niet zonder risico's. AI output is niet foutloos en daarnaast kunnen er, afhankelijk van de context, ook andere bezwaren zijn (o.a. op het gebied van ethiek, wetgeving en privacy). Kritisch denken wordt daarmee alleen nog maar belangrijker wanneer je AI als student gebruikt. Als je AI gebruikt ter inspiratie of als het expliciet wordt gevraagd in je opdracht, zorg er dan voor dat je de tekst, de argumenten en eventuele bronnen die door AI worden geproduceerd, kritisch controleert en geef duidelijk aan waar en hoe in jouw stuk de input van AI is verwerkt. Dit kun je onder andere inzichtelijk maken door te vermelden welke AI tool je hebt gebruikt (en welke versie), welke prompt je hebt gegeven, wat de output was en hoe je deze output vervolgens hebt verwerkt in je product of prestatie.

Net als bij regulier bronnengebruik is het bij het gebruik van generatieve AI daarom het advies om:

- met je docent af te stemmen in hoeverre het is toegestaan om generatieve AI te gebruiken voor je opdracht, tentamen of onderzoek
- jezelf vertrouwd te maken met de beperkingen en risico's van het gebruik van generatieve AI in de context van jouw opdracht, tentamen of onderzoek
- er voor te zorgen dat jouw tentamen, opdracht of onderzoek nog steeds jouw eigen werk blijft en dat je op basis van je eigen prestatie(s) kunt aantonen dat je de leeruitkomsten van de module hebt behaald.

Hoe verwijst je naar bronnen?

Aangezien er in de toetsing op HBO niveau vaak gevraagd wordt om bronnenonderzoek te doen, is het belangrijk om te leren hoe je correct naar bronnen kunt verwijzen. Dit kan door te citeren (de exacte woorden van de auteur te gebruiken), te parafraseren (een idee van iemand anders in je eigen woorden weergeven) en samen te vatten (de belangrijkste ideeën van een auteur in je eigen woorden beknopt weergeven), om er zeker van te zijn dat je niet plagieert. In alle gevallen, of je nu citeert, parafraseert of samenvat moet de oorspronkelijke bron/auteur zowel in je hoofdtekst (verwijzing in de tekst) als in de bronnenlijst aan het einde van je werk worden vermeld. Op deze manier kan je docent makkelijk onderscheid maken tussen jouw ideeën en de ideeën van andere auteurs.

APA is een veel voorkomende manier van bronverwijzen. Een verwijzing in de tekst ziet er volgens APA als volgt uit:

Volgens Pimental (1998) heeft technologie onze levensstandaard aanzienlijk verbeterd. Hij waarschuwt echter dat technologische vooruitgang afhankelijk is van natuurlijke hulpbronnen.

De bijbehorende referentie in de bronnenlijst ziet er dan zo uit:

Pimental, David. (1998). Population growth and the environment: Planetary stewardship. Electronic Green Journal, 1(9). Opgehaald van <http://repositories.cdlib.org/uclalib/egj/vol1/iss9/art10>

Wanneer je verwijst naar een tabel, figuur of afbeelding uit een bron verwijst je in de teks op de volgende manier: *De resultaten in tabel 1 (Fernandez & Beltrán-Sánchez, 2015, p. 30) laten zien dat ...*

In de bronnenlijst neem je de referentie op dezelfde manier op als bij het eerste voorbeeld van een referentie in de bronnenlijst.

Wanneer je een tabel exact overneemt in je tentamen of opdracht zet je onderaan de tabel:

Noot: Overgenomen uit The entropy of the life table: A reappraisal., door Fernandez & Beltrán-Sánchez, 2015, p. 30).

Wanneer je een tabel aanpast voor je eigen doeleinden, of bijvoorbeeld maar een deel van de tabel overneemt begin je je noot met: *Aangepast overgenomen uit...*

Academische integriteit

Meer informatie over bronverwijzingen volgens APA vind je hier:

[Guidelines APAstyle.org](https://www.apastyle.org/guidelines)

[Purdue OWL APA Style Guide](https://owl.purdue.edu/owl/apa_style_guide.html)

[APA referencing AI Normandale](#)

[APA referencing Seneca Polytechnic](#)

Hoe kun je academische integriteit tonen?

Hieronder volgen enkele voorbeelden van hoe je academische integriteit kunt tonen afhankelijk van context waarbinnen de toets wordt afgenomen.

Geautoriseerd groepswerk

Bij deelname aan geautoriseerd groepswerk (een opdracht waarvan de docent heeft aangegeven dat deze in groepsverband uitgevoerd dient te worden) is elk groepslid verantwoordelijk voor de integriteit en kwaliteit van het eindproduct. Het is daarom belangrijk dat je er als groepslid voor zorgt dat je de definitieve versie hebt gelezen, dat je zelf een kopie bewaart en dat je de bronverwijzingen van gebruikte bronnen in alle secties van het werk hebt gecontroleerd. Als groepswerk is geautoriseerd door je docent, dragen alle groepsleden bij aan het eindproducten en moeten de bijdragen van alle groepsleden ook worden erkend. De werklast moet ook eerlijk verdeeld zijn.

Houd er rekening mee dat je alleen samen aan een opdracht mag werken als je docent het als groepswerk heeft goedgekeurd of je tentamen of opdracht gespecificeerd is als groepsopdracht. Samenwerken aan een individuele opdracht waar dit niet is toegestaan, kan worden beschouwd als fraude.

Individueel werk

Bij individueel werk is het ook belangrijk om al je bronmateriaal te documenteren en correct te verwijzen, zowel in de hoofdtekst als in de bronnenlijst. Maak daarnaast geen gebruik van hulpmiddelen (zoals GAI) zonder expliciete toestemming van je docent. Deel je individuele werk nooit met iemand anders. Als jij je werk met anderen hebt gedeeld en zij – al dan niet met jouw toestemming – (delen van) je werk hebben overgenomen dan kan ook jouw handelen als frauduleus gedrag worden beschouwd (zie OER artikel 8.1 lid 2.e).

Schriftelijke toetsen of examens

Besef dat het delen van antwoorden op tentamenvragen, zowel op een HHS locatie als online, niet is toegestaan. Wees tijdens examens voorzichtig en meld het aan je docent of surveillant als je ziet dat een student jouw antwoorden kopieert of als je ziet dat studenten informatie en/of antwoorden delen tijdens een toets.

Meer weten over academische integriteit?

Kijk eens op de volgende websites:

Tertiary Education Quality and Standards Agency, Australian Government, 2022, 13 oktober, What is academic integrity?, retrieved from <https://www.teqsa.gov.au/students/understanding-academic-integrity/what-academic-integrity>

Office of graduate studies, University of Nebraska-Lincoln, 2014, April, Five Pillars of Academic Integrity, retrieved from <https://graduate.unl.edu/connections/five-pillars-academic-integrity>

THUAS, Research integrity and Ethics Committee, retrieved 23th June 2023 from <https://www.thuas.com/research/research-support/research-integrity-and-ethics-committee>

De Haagse Hogeschool, Wetenschappelijke integriteit en de Ethische Commissie retrieved 23th June 2023 from <https://www.dehaagsehogeschool.nl/onderzoek/onderzoeksondersteuning/wetenschappelijke-integriteit-en-de-ethische-commissie>